

Церкуник Людмила Василівна,
аспірант кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ Й ОКРЕМІ ПІДСТАВИ ЗУПИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

На сьогодні порядок і підстави зупинення та відновлення кримінального провадження визначено Главою 23 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) [1], а також положеннями статей 335 та 615 КПК України, однак розвиток інститутів зупинення та відновлення кримінального провадження досі триває, як з урахуванням викликів сучасності, так і з урахуванням євроінтеграційних процесів.

Національна правова система України досі перебуває на шляху становлення. Такий довгий шлях розвитку зумовлений рядом об'єктивних чинників, геополітичним розташуванням нашої держави, впливом сусідніх держав, тощо.

Серед основних рис сучасної української правової системи, наприклад, Валовіна Н. А., виділяє генетичний зв'язок з романо-германською правовою сім'єю, що обумовлює наявність традиційних для романо-германського права рис, євроінтеграційний вектор розвитку, який свідчить про зближення національного законодавства України з правом Європейського Союзу, чітко виражену роль нормативно-правового акту у праві, поряд з існуючою можливістю використання у певних межах принципу прецеденту, з чим варто погодитися.

Традиційно у правових системах зарубіжних країн умовно можна виділити основні форми кримінального процесу: класичну європейську (континентальну) і аглосаксонську. Якщо розглядати кримінальний процес держав романо-германського права (наприклад, Німеччини чи Франції) та України, можна помітити певні схожі риси, чим вкотре підтверджується, що Україна поступово переходить від змішаної правової системи до романо-германської [2, с. 241–244].

Так, яскравим прикладом імплементації елементів права країн Європейського Союзу стали положення спочатку проєкту, а з 2012 року – КПК України, що стосувалися зупинення досудового розслідування.

Зокрема, ще перед прийняттям чинного КПК України Кривонос І. С. зауважувала, що у вказаному проєкті не передбачено підставу щодо зупинення розслідування у зв'язку з невстановленням особи, яка вчинила злочин, так як законодавець пов'язує цей факт із тим, що строк досудового провадження починає відраховуватися з моменту повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, а строк з моменту початку кримінального провадження до повідомлення особі про підозру не встановлено [3, с. 103].

На думку зазначеного автора, запропонований у КПК України перелік підстав для зупинення розслідування не охоплює повністю потреби практики, пов'язані з інтенсивним розвитком суспільства, та потребує розширення, з чим на сьогодні неможливо не погодитися.

У свою чергу Тетерятник Г. К. звертає увагу на недосконалість положень статті 280 КПК України, у якій не передбачено підстав зупинення досудового розслідування, якщо виконані всі можливі процесуальні дії, однак жодній особі не було повідомлено про підозру.

Разом з тим, указаний автор погоджується з думкою про те, що більшість із передбачених законом підстав для зупинення досудового розслідування пов'язані із відсутністю у провадженні підозрюваного як ключової фігури кримінального процесу, з приводу діянь якої й проводиться досудове розслідування [4, с. 346].

Вивчаючи стан урегулювання у кримінальному процесуальному законодавстві представників романо-германської правової системи права питання щодо зупинення кримінального провадження, виявляємо, що вони досі використовують схожі положення.

Зокрема, відповідно до Кримінального процесуального кодексу Федеративної Республіки Німеччина указане питання регулюється параграфом § 154f «Припинення процедури у разі виникнення тимчасових перешкод».

Відповідно до положень зазначеного параграфу тимчасовими перешкодами, внаслідок яких припиняється розслідування, є відсутність відповідача або інша особиста перешкода у початку або розслідуванні основного провадження протягом тривалого часу, а де публічну скаргу ще не подано, прокуратура може тимчасово зупинити провадження після максимального з'ясування фактів і зберігання доказів в необхідному обсязі [5].

Разом з тим, відповідно до Кримінального процесуального кодексу Французької Республіки, а саме розділів 75–75-3 Глави II Попереднє розслідування Розділу II Розслідування та перевірка особи Книги 1, офіцери судової міліції та, під їхнім контролем, агенти судової поліції проводять попереднє розслідування або за вказівкою прокурора, або за посадою. Ці операції знаходяться під наглядом Генеральної прокуратури. Доручаючи працівникам судової міліції проведення попереднього розслідування, прокурор встановлює строк, у який це розслідування має бути проведено. Він може його продовжити з огляду на обґрунтування слідства. Коли розслідування проводиться за посадою, працівники судової міліції доповідають прокурору про його хід, якщо воно розпочато понад шість місяців.

Працівник судової міліції, який здійснює попереднє розслідування злочину чи проступку, повідомляє про це прокурора, як тільки буде встановлено особу, стосовно якої є дані, що свідчать про вчинення або замах на вчинення правопорушення. Тривалість

попереднього розслідування не може перевищувати двох років з моменту першого слухання, затримання чи обшуку особи, у тому числі якщо ця дія мала місце в рамках кримінального розслідування. Попереднє розслідування може бути продовжено один раз не більше ніж на один рік за письмовим і вмотивованим дозволом прокурора.

Для обчислення указаних строків враховується тривалість зупинення слідства. У разі міжнародної взаємної правової допомоги не враховується також час між підписанням запиту прокуратурою, яка видає запит, і отриманням цієї ж прокуратурою виконавчих документів [6].

Указану підставу зупинення досудового розслідування передбачено пунктом 3 частини першої статті 280 КПК України як наявність необхідності виконання процесуальних дій у межах міжнародного співробітництва.

Таким чином євроінтеграційні процеси у кримінальному процесуальному законодавстві тривають як в Україні, так і в окремих країнах романо-германської правової системи з урахуванням їхніх реалій та можливостей.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

2. Валовіна М. А. Порівняльна характеристика кримінально-процесуального законодавства України та країн романо-германської правової сім'ї (на прикладі Франції та Німеччини), Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/11850/1/Valovina.pdf>.

3. Кривонос І. С. Інститут зупинення провадження в контексті проекту Кримінально-процесуального кодексу України. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2012. № 1. С. 102–107. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2012_1_18.

4. Тетерятник Г. К. Зупинення досудового розслідування у кримінальних провадженнях в умовах надзвичайних правових режимів. Аналітично-порівняльне правознавство. 2021. № 4. С. 343–348. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/anprpr_2021_4_61.

5. Кримінальний процесуальний кодекс Федеративної Республіки Німеччина, URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/stpo/VJNR006290950.html>.

6. Кримінальний процесуальний кодекс Республіки Франція, URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006071154/2024-04-21/.